

بررسی میزان بروز خشم معلمان مدارس ابتدایی شهر سنندج

فایق یوسفی^۱، نامعلی آزادی^۲، پروانه تیموری^۳، بینا خاصی^{۴*}

۱- استادیار گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

۲- استادیار گروه آمار حیاتی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

۳- دانشیار گروه بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

۴- عضو کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران

(نویسنده مسئول): ایمیل: bitakhasi@gmail.com .

چکیده

زمینه و هدف: خشم یک نگرانی عمده برای جامعه محسوب می‌شود. در بسیاری از موارد خشم به رفتارهایی منجر می‌شود که به زیر ساخت‌های کشور آسیب می‌زند و خسارت فراوانی به اقتصاد کشور تحمیل می‌کند. هدف پژوهش حاضر، سنجش میزان بروز خشم معلمان شهر سنندج و مقایسه آن بین معلمان مدارس پسرانه و دخترانه می‌باشد.

روش بررسی: مطالعه از نوع توصیفی- تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری معلمان مدارس ابتدایی پسرانه و دخترانه می‌باشد. جمعیت مورد مطالعه تعداد ۲۸۳ نفر از معلمان شهر سنندج است که به صورت نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شده‌اند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه خشم صفت- حالت اسپیلبرگر ۲ جمع‌آوری شد و با استفاده از نرم افزار SPSS v18 (آمار توصیفی) و نرم افزار ANOVA) تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که معلمان پایه سوم در بروز خشم بیرونی و درونی به ترتیب با میانگین- های $14/91 \pm 3/32$ و $16/90 \pm 3/78$ بالاترین میزان خشم را بخود اختصاص داده‌اند. بین جنسیت معلمان و خشم ارتباط معناداری وجود دارد و معلمان زن میزان خشم بیشتری را نشان دادند ($p < 0/01$). همچنین ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد که بین بروز خشم بیرونی و درونی ارتباط معناداری در معلمان مدارس پسرانه و دخترانه وجود دارد ($p < 0/01$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج، لازم است که معلمان بیشتر مورد حمایت قرار بگیرند و آموزش ببینند. معلمان با سلامت روان بالاتر می‌توانند نسل آینده ساز کشور را در یک بستر مناسب، به بهترین نحو ممکن پرورش دهند.

واژه‌های کلیدی: معلمان، مدارس ابتدایی، خشم بیرونی و درونی، شهر سنندج.

مقدمه

در دوران کودکی و نوجوانی است، به طوری که گزارش سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۰۵ نشان می‌دهد درصد ابتلا به اختلالات روانی در کشورهای مختلف در جمعیت زیر ۱۶ سال از ۱۲-۲۹ درصد بوده است (۱۱). ابراز خشم ریسک نشانه‌های افسردگی (۱۲)، (۱۳) و رفتارهای خشونت‌آمیز و تهاجمی (۱۴) را افزایش می‌دهد (۷). معلمان و مربیان به عنوان افرادی که ساعات زیادی را با کودکان سپری می‌کنند سهم بسزایی در تعلیم و تربیت آنان دارند (۱۵). افزایش کارایی معلمان به نوبه‌ی خود عاملی مهم در افزایش اثربخشی مدرسه بشمار می‌رود (۱۶).

در مطالعه‌ی Khasi و همکاران در سال ۲۰۱۵ با جمعیت هدف معلمان سندج انجام دادند و نتایج نشان داد که احساس خشم که زیر مقیاس بروز خشم است و تاثیر مستقیم بر بروز خشم دارد، نسبت به اقشار دیگر جامعه بالاتر است (۱۷).

گسترش آموزش و پرورش و ایفای نقش موثر آن تا حدود زیادی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و رشد کشور موثر است، و تا حدود زیادی متاثر از نحوه عملکرد معلمان است. با توجه به اهمیت سلامت روان معلمان، پژوهش حاضر با هدف سنجش بروز خشم معلمان در مدارس ابتدایی، ضرورت پیدا می‌کند.

روش بررسی

مطالعه به صورت توصیفی- تحلیلی انجام شد. حجم نمونه ۲۸۳ نفر از معلمان مدارس دخترانه و پسرانه می‌باشد که با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه خشم صفت حالت اسپیلبرگر ۲ با آلفای کرونباخ بروز خشم بیرونی ۰/۶۰ و بروز خشم درونی ۰/۷۳ می‌باشد (۱۸، ۱۹). برای تحلیل داده‌های آماری از نرم افزار spss18 (آمار

آموزش و پرورش، دین و سلامت سه حوزه بسیار مهم جوامع انسانی محسوب می‌شوند ولی از آنجایی که تعلیم و تربیت نسل آینده بر عهده آموزش و پرورش است این نهاد اهمیت افزون‌تری پیدا می‌کند و معلمان به عنوان اجراکننده‌های اصلی برنامه‌های آموزش و پرورش نقشی بسیار اساسی ایفا می‌کنند (۱). شناخت دقیق نیروی انسانی شاغل در نظام آموزشی، امری لازم برای برنامه‌ریزی در آموزش و پرورش است. شناخت ویژگی‌های معلمان می‌تواند شرایط را جهت جذب آن‌ها مناسب‌تر کند و از سوی دیگر، سازمان‌های آموزشی با اعمال گوناگون و مناسب با نوع ویژگی‌های معلمان، کارایی و اثربخشی آن‌ها را افزایش می‌دهند، بنابراین انتخاب و انتصاب افراد در مشاغلی همچون معلمی باید با شناخت کامل از نظر ویژگی‌های آنان همراه باشد (۲). دانش‌آموزان در مدرسه به بازی و استراحت و تخلیه انرژی‌های خود می‌پردازند و صحنه‌هایی از خشونت و درگیری به وضوح دیده می‌شود (۳). انسان‌ها دارای ظرفیت‌های بالقوه‌ای هستند که از اجدادشان به ارث می‌برند و این ظرفیت‌ها جهت رفتار او را تعیین می‌کنند (۴، ۵). نوجوانی یکی از مهم‌ترین دوره‌های سنی است و نوجوانان از آسیب‌پذیرترین گروه‌های اجتماعی هستند (۶). هیجانها پدیده‌هایی ذهنی، زیستی، هدفمند و اجتماعی هستند. پدیده‌هایی فطری که در افراد مختلف در شرایط یکسان بروز می‌کنند و از جمله هیجانی که در زندگی همه افراد نقش مهم و مؤثری دارد، هیجان خشم است (۷، ۸). خشم، احساس درونی و هیجان ناشی از برانگیختگی است که غالباً به واسطه واکنش افراد نسبت به رفتارهای نامناسب دیگران ایجاد می‌شود (۹، ۱۰).

شواهد بیانگر شیوع بالای اختلالات روانی (خشونت از اختلالات خفیف روانی محسوب می‌شود)

میانگین $14/91 \pm 3/32$ بالاترین میانگین را بخود اختصاص داده‌اند و بالاترین میانگین بروز خشم درونی در پسران و دختران در پایه‌های چهارم و دوم با میانگین‌های $17/78 \pm 3/16$ و $18/77 \pm 4/23$ می‌باشد. بدون تفکیک معلمان مدرسه، معلمان پایه سوم با میانگین $16/90 \pm 3/78$ بالاترین میانگین را بخود اختصاص داده‌اند (جدول ۱). نتایج نشان داد که بین جنسیت معلمان با خشم ارتباط معناداری وجود دارد ($p < 0/01$) و سن، وضعیت تاهل، مقطع تحصیلی و نوع مدرسه با خشم ارتباط معناداری وجود ندارد (جدول ۲). تعداد ۴۷ نفر از معلمان مدارس پسرانه مرد بودند و غالب معلمان هر دو مدرسه را زنان ($83/39\%$) تشکیل داده‌اند (جدول ۳). ضریب همبستگی اسپیرمن بین بروز خشم بیرونی و درونی که به دو صورت تفکیک جنسیت مدارس و صورت کلی سنجیده شد، مشخص شد که در بین هر دو خرده مقیاس در تمامی شرایط ارتباط مثبت معناداری وجود دارد ($p < 0/01$) (جدول ۴)

توصیفی و (CORRELATION) و نرم افزار R (ANOVA) استفاده شد.

یافته‌ها

تعداد ۲۸۳ معلم (۱۳۹ معلم مدرسه پسرانه و ۱۴۴ معلم مدرسه دخترانه) می‌باشد. وضعیت تاهل نشان داد که بیش از نیمی از معلمان مجرد (تعداد ۱۴۴ نفر $50/88\%$) می‌باشند همچنین سال‌های خدمت معلمان $19/14 \pm 7/71$ سال و میانگین سنی معلمان $41/90 \pm 22/69$ می‌باشد. مقاطع تحصیلی کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد به ترتیب ۱۰۰ نفر ($35/34\%$)، ۱۶۳ نفر ($57/59\%$) و ۲۰ نفر ($7/07\%$) را به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین و کمترین تعداد معلمان در پایه‌هایی که تدریس می‌کردند به ترتیب پایه دوم و پنجم با تعداد ۴۸ ($16/96\%$) و ۳۶ ($12/72\%$) نفر می‌باشد.

بالاترین میانگین بروز خشم بیرونی در پسران و دختران در پایه‌های دوم و چهارم با میانگین‌های $14/92 \pm 3/38$ و $15/48 \pm 3/08$ می‌باشد. بدون تفکیک معلمان مدرسه، معلمان پایه سوم با

جدول ۱: میانگین بروز خشم معلمان به تفکیک جنسیت و پایه تحصیلی مدارس

بروز خشم									
خشم بیرونی									
پایه تحصیلی تدریس معلمان									
جنسیت	پسرانه	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	ترکیبی	کل	
پسرانه	13/75 ± 3/22	14/92 ± 3/38	14/59 ± 2/74	13/65 ± 3/65	13/53 ± 1/77	13/35 ± 2/15	14/41 ± 3/24	14/06 ± 3/03	
مدارس دخترانه	15/22 ± 3/96	14/68 ± 2/63	15/27 ± 3/95	15/48 ± 3/08	15/48 ± 2/62	14/33 ± 3/79	15/05 ± 3/60	15/06 ± 3/35	
کل	14/47 ± 3/64	14/81 ± 3/03	14/91 ± 3/32	14/52 ± 3/47	14/67 ± 2/47	13/89 ± 3/16	14/76 ± 3/41	14/57 ± 3/23	
خشم درونی									
جنسیت	پسرانه	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	ترکیبی	کل	
پسرانه	16/83 ± 4/10	16/54 ± 3/49	16/65 ± 4/51	17/78 ± 3/16	15/87 ± 3/52	14/29 ± 2/62	16/65 ± 3/35	16/35 ± 3/65	
مدارس دخترانه	17/87 ± 3/73	18/77 ± 4/23	17/13 ± 4/29	17/52 ± 3/89	17/38 ± 3/79	16/57 ± 3/46	16/57 ± 3/59	17/43 ± 2/83	
کل	17/34 ± 3/92	17/56 ± 3/97	16/88 ± 4/35	17/66 ± 3/49	16/75 ± 3/71	15/55 ± 3/28	16/16 ± 3/45	16/90 ± 3/78	

* ترکیبی شامل معلمان ورزش و پرورشی و مربی بهداشت می‌شود

جدول ۲: تحلیل چند متغیره، خشم به صورت کلی در افراد مورد مطالعه

p-value	wilks	df	
۰/۶۲	۰/۹۹	-	سن
۰/۰۵**	۰/۹۷	۱	جنسیت معلمان
۰/۸۲	۰/۹۵	۱	وضعیت تاهل
۰/۰۶	۰/۹۵	۲	مقطع تحصیلی
۰/۶۴	۰/۹۹	۱	نوع مدرسه*

$p^{**} < 0/1$

*نوع مدرسه: دو نوع مدرسه دولتی و غیر انتفاعی می باشد

جدول ۳: تعداد معلمان هر پایه به تفکیک جنسیت معلمان و مدارس در جمعیت مورد مطالعه

پایه تحصیلی تدریس معلمان								جنسیت معلمان	
کل	ترکیبی	ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول		
۴۵	۷	۱۲	۹	۶	۲	۵	۴	مذکر	جنسیت مدارس
۹۴	۱۰	۵	۶	۱۷	۱۵	۲۱	۲۰	مونث	
۲	-	-	۱	-	-	-	۱	مذکر	دخترانه
۱۴۲	۲۱	۲۱	۲۰	۲۱	۱۵	۲۲	۲۲	مونث	
۲۸۳	۳۸	۳۸	۳۶	۴۴	۳۲	۴۸	۴۷	کل	

جدول ۴: ماتریس ضریب همبستگی اسپیرمن بین خرده مقیاس های بروز خشم به تفکیک جنسیت

خشم درونی	خشم بیرونی		
-	۱	خشم بیرونی	معلمان مدارس پسرانه $n = 139$
۱	۰/۴۴۴**	خشم درونی	
-	۱	خشم بیرونی	معلمان مدارس دخترانه $n = 144$
۱	۰/۳۹۶**	خشم درونی	
-	۱	خشم بیرونی	بدون تفکیک جنسیت $n = 283$
۱	۰/۴۳۰**	خشم درونی	

$p^{**} < 0/01$

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج بدست آمده، بین جنسیت معلمان و بروز خشم ارتباط معناداری وجود دارد و تعداد معلمان مرد ۴۷ نفر (۱۶/۶۱٪) و زنان ۲۳۶ نفر (۸۳/۳۹٪) در هر دو مدارس پسرانه و دخترانه مشغول به تدریس می-باشند. و بروز خشم در مدارس دخترانه و معلمان زن میانگین بیشتری را نشان می-دهد. مطالعه Atkinson و هیلگارد در سال ۲۰۱۳ بیان داشتند که هیجان خشم در مردان بیشتر از زنان به چشم می-خورد که با مطالعه حاضر در تضاد است (۲۱). همچنین مطالعه Archer در سال ۲۰۰۴ که مطالعه خشم در سنین مختلف بود نشان داد که خشم در زنان و مردان برابر است که با مطالعه حاضر سازگار نیست (۲۲). به نظر می-رسد لازم است پژوهش های آینده برای یافتن تبیینی برای این یافته‌های خلاف انتظار، تلاش کنند.

ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد که بین بروز خشم بیرونی و درونی در مدارس دخترانه و پسرانه ارتباط معنادار مثبتی وجود دارد و افزایش یکی باعث افزایش دیگری می-گردد. نتایج مطالعات Khodayarifard و همکارانش در سال ۲۰۰۷ در ایران نشان داد که ارتباط بین بروز خشم بیرونی و درونی مردان و زنان به ترتیب ۰/۱۷ و ۰/۲۸ بود ($p < 0/05$) و این همبستگی مثبت در دختران قوی تر است، که نتایج هر دو مطالعه با یکدیگر همخوانی داشتند (۱۸).

نتایج نشان داد میانگین بروز خشم بیرونی معلمان مرد و زن به ترتیب $13/51 \pm 2/38$ و $14/78 \pm 3/34$ و میانگین بروز خشم درونی به ترتیب $15/43 \pm 3/35$ و $17/19 \pm 3/79$ و میانگین کلی بروز خشم بیرونی و درونی به ترتیب $14/57 \pm 3/23$ و $16/90 \pm 3/78$ می-باشد. مطالعه Lindqvist و همکارانش در سال ۲۰۰۳ در سوئد نشان داد که میانگین بروز خشم بیرونی و درونی مردان و زنان به ترتیب $14/10 \pm 3/40$ و $18/10 \pm 4/40$ می-باشد (۲۰). نتیجه مطالعه حاضر نشان داد که خشم درونی میزان کمتری را نشان می-دهد، به نظر می-رسد که در هر منطقه جغرافیایی خشم تحت تاثیر عوامل متفاوتی است که باعث خشم می-شود و مناسب است که خشم هر منطقه جغرافیایی به صورت مجزا مورد مطالعه قرار گیرد. مطالعه Besharat و همکارانش در شهر تهران و سال ۲۰۰۸ نشان دادند که بروز خشم بیرونی در پسران و دختران به ترتیب $12/22 \pm 3/58$ ، $13/40 \pm 3/71$ و بروز خشم درونی به ترتیب $12/17 \pm 3/64$ ، $12/89 \pm 3/59$ بود. با توجه به اینکه انتظار می-رود خشم معلمان از اقشار دیگر جامعه کمتر باشد اما نتایج مطالعه حاضر میانگین بیشتری را نشان می-دهد و تضاد زیادی مشاهده می-شود. هر چند که خشم در مناطق مختلف به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و سطح طبقاتی می-تواند متفاوت باشد (۱۱).

منابع:

1. Bagheri M, Bani asadi H, Davari S. The relationship between religiosity and personality features and mental health of teachers Rodan city. *J Studies in Islam & Psychol.* 2011;5(9):7-32.
2. Ghaltash A, Salehi M, Khadem Keshavarz M. Examine the relationship between personality types and mental health of primary school teachers ' perceptions of organizational climate Shiraz. *J Sci - Rese new appro edu admin.* 2009;2(4):31-44(Persian).
3. Bazargan Z, Sadeghi N, GHolam Ali Lavasani M. The study of verbal violence in schools in Tehran : Comparison of students and teachers. *J Psy Edu Sci.* 2003;33(1):1-28.
4. Elahe ME. Comparison of the sixteen personality types Persian and Hindi. *J Psychol and Edu Sci.* 2005;35(1):121-34(persian).
5. khasi B, Yousefi F, Taymoori P, Azadi N. Investigate Frequency the type of personality(Introverts and extroverts) and Excitement (stability, Neurosis and psychosis) Kurdistan University of Medical Sciences student. *J Zanko Med Sci.* 2016;17(52):18-27.
6. Sepehrmanesh Z, Ahmadvand A, Yavari P, Saei R. Assessing the mental health of adolescents in Kashan. *Iranian J Epid.* 2004;4(2):43-9.
7. De Azevedo FB, Wang Y-P, Carvalho Goulart A, Andrade Lotufo P, Martins Benseñor I. Application of the Spielberger's State-Trait Anger Expression Inventory in clinical patients. *Arq Neuropsiquiatr.* 2010;68(2):231-4.
8. Khasi B, Yousefi F, Azadi N, Taymoori P. The relationship between personality types with trait anger at Kurdistan. *J Med Zanko.* 2016;16(5):45-51(persian).
9. Gobbi G, Comai S, Debonnel G. Effects of quetiapine and olanzapine in patients with psychosis and violent behavior: a pilot randomized, open-label, comparative study. *Neuropsychiatric disease and treatment.* 2014;10:757.
10. Yousefi F, Khasi B, Taymoori P, Azadi N. The incidence and control of anger among students at Kurdistan University of Medical Sciences in 2015-2016. *Shenakht J Psychol Psychi.* 2015;2(1):54-63(persian).
11. Torshizi M, Saadatjoo SA. Aggressivment and the related issue in secondary school students in Birjand. *J School Nursing Uni.* 2012;9(4):355-63.
12. Painuly N, Sharan P, Mattoo S. Relationship of anger and anger attacks with depression: a brief review. *Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci.* 2005;255(4):215-22.
13. Fraguas RJ, Losifescu D, Bankier B. Major depressive disorder with anger attacks and cardiovascular risk factors. *Int J Psychiatry Med.* 2007;37:99-111.
14. Terasaki D, Gelaye B, Berhane Y, Williams M. Anger expression, violent behavior, and symptoms of depression among male college student. *BMC Public Health* 2009;9(13):0.
15. Levitt JM, Saka N, Roamanelli LH, Hoagwood K. Early identification mental health problem h in schools. *J School Psychol.* 2007;45:163-91.
16. Ghadimi Moghadam mm, Hoseini Tabatabaei F. Prevalence of Burnout Syndrome and its Relationship with Gender, Education Level, Job Classification, and Geographical Location among Teachers and Employees of the Education Organization. *Psychological Research.* 2006;9(1,2):56-73.
17. Khasi B, Yousefi F, Azadi N, Taymoori P, Kohzadi S, Bagheri S. Evaluation state anger of the boys and girls of primary school teachers Sanandaj. *J Med Zanko.* 2015;16(5):47-54 (Persian).
18. Khodayarifard M, Gholamali Lavasan M, Akbari Zardkhaneh S, Liaghat S. Psychometric Properties of Spielberger's State-Trait Anger Expression Inventory-2 among of Iranian students. *J Rehabilitation.* 2007;11(1):47-56(persian).
19. Sinclair JS. Exploration of state and trait anger, anger expression, and perfectionism in collegiate springboard divers. Under the Direction of Daniel R. Czech ed. B.A. SIU-C, 2003 editor. Georgia Southern University: Electronic Theses & Dissertations. Paper 90.; 2005.
20. Lindqvist JK, Dåderman AM, Hellström Å. Swedish adaptations of the novaco anger scale-1998, the provocation inventory, and the state-trait anger expression inventory-2. *SBP.* 2003;31(8):773-88.
21. Atkinson RL, Hylgard e. Atkinson psychology and Hylgard. meisami, farhad mansouri rad, abdolreze ed. 15, editor. Tehran: arjmand; 2013.
22. Archer J. Sex differences in aggression in real-world settings: a meta-analytic review. *Review of general Psychol.* 2004;8(4):291-322.

Original paper

Evaluation of anger incidence of elementary school teachers in Sanandaj city

Fayegh Yousefi¹, Namamali Azadi², Parvaneh Taymoori³, Bitakhasi^{4*}

1- Assistant Professors, Department of Psychiatry, Medicine Faculty, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

2- Assistant Professors, Department of Biostatistics and Epidemiology, Medicine Faculty, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

3- Associate Professors, Department of Health, Health Faculty, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

4- Student Research Committee, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran

*Corresponding author: E-mail; bitakhasi@gmail.com

Abstract

Background and Aim: Anger is a major concern for society. In many cases, Anger can lead to behaviors that damage the infrastructure of the country and its economy. The aim of current study is to evaluate anger incidence in elementary school teachers in Sanandaj city and to compare it between boys and girls school teachers.

Material and Method: The study is descriptive - analytic. Statistical society is the boys' and girls' primary school teachers. The population of the study is 283 teachers in Sanandaj city who have been randomly selected. Data were collected using a questionnaire of state- trait anger 2 and it was analyzed by using software SPSS-18 (Descriptive Statistics) and software (ANOVA) R.

Results: The results indicated that the third grade teachers in outer and inner anger with the mean of 14.91 ± 3.32 and 16.90 ± 3.78 have been accounted for the highest amount of anger. There is a significant relationship between teachers' gender and anger and female teachers showed more anger ($p < 0.01$). Also spearman correlation coefficient showed there is a significant relationship between outer and inner anger among teachers in boys and girls schools ($p < 0.01$).

Conclusion: According to the results, it is necessary to support and train teachers more Teachers more with higher mental health can build the country's future generation in the best possible way.

Keywords: Elementary School Teachers, Out and In Anger, Sanandaj City.